

Rose Hoyer Justiceová
2. srpna 1944
Hamble, Hampshire

Poznámky k hlášení o nehodě

Právě jsem se vrátila z pohřbu Celie Foresterové. Dostala jsem za úkol napsat oficiální hlášení o tom, jak se zřítila s tím tempestem, jelikož ona už ho zjevně nenapíše a já viděla, jak se to stalo. A taky proto, že mám pocit, jako bych za to mohla já. Víím, že to nebyla má vina, vážně, teď už to víím. Ale dávala jsem jí instrukce. Obě jsme měly dopravit na místo jeden tempest a já už s ním předtím párkrát letěla. Celia ne. Vzlétla deset minut po mně. Kdyby vyrazila jako první, možná jsme teď ještě mohly být naživu obě.

Takovéhle hlášení jsem ještě nikdy psát nemusela a moc nevím, kde začít. Maddie mi dala takový krásný zápisník vázaný v kůži, abych si to do něj připravila. Myslí si, že pomáhá mít pěkný papír, a bylo jí jasné, že já bych si ho sama nekoupila, protože je stejně jako všechno ostatní teď tak vzácný. Říká, že člověk potřebuje sám sebe něčím uplatit, protože psát hlášení o nehodě je vždycky *hnus*. Sama musela letos v lednu sepsat jedno dlouhé hlášení a dostavit se osobně k výsledku před vyšetřovací komisi. S tím pěkným papírem měla samozřejmě pravdu. Sama jsem taky už popsala několik těch krásných zápisníků v celoplátěné vazbě, které se dají zamknout. Ale nikdy jsem do nich nenaškrábala nic jiného než pokusy o básně. Škoda že to hlášení o nehodě nemůžu zveršovat.

Na Celiin pohřeb přišlo ještě několik pilotů z Pomocných leteckých sborů, zkráceně ATA, ale jedinou dívkou z ATA kromě

mě byla Maddie. Felicyta nemohla přijít – plnila úkol. Byly jsme to my, Celia, Felicyta, Maddie a já, kdo rozdával jahody od paní Hatchové vojákům, kteří se řadili k nástupu do vyloďovacího člunu pro den D. Sprátelilo nás to. Felicyta byla dnes ráno celá ubrečená a vztekle mlátila věcmi. Nejspíš by neměla vůbec letět. Přesně vím, co by řekl táta, pět tisíc kilometrů odtud v Pensylvánii, na Justiceově letišti, kdyby šlo o mě: „Jdi domů, Rosie. Neměla bys letět, když ti pohřbívají přátele.“ Jenomže o předávku těch letadel se někdo postarat musí. *Je přece válka.*

Páni, jak mně už tahle věta leze krkem.

A nemá to konce. Každý den je třeba přepravit nějaká letadla, buď přímo z továrny, nebo ta, která prošla generální údržbou, čerstvě natřená maskovacími barvami či pruhy pro invazi, připravená letět do Francie. Když jsem před třemi měsíci vystoupila z lodi z New Yorku, hodili mě rovnou do vody, ať plavu, a před koncem května už jsem přepravovala spitfiry, skutečná bojová letadla, ze southamptonských továren u letiště Hamble snad do každé základny v jižní Anglii. Měla jsem předtím projít nějakým výcvikem, místo toho jsem ale absolvovala jen pár cvičných letů. Být dcerou muže, který řídí leteckou školu, se mi neskutečně vyplatilo. Létám od dvanácti, což znamená, že jsem toho už nalétala víc než někteří ze starších pilotů, ačkoli mi je teprve osmnáct. Jsem místní benjamínek.

Zhruba týden ode dne D, kdy začala invaze, byl celkem klid. Vlastně si nemyslím, že by se tomu mělo říkat „invaze“, když se jen snažíme dostat většinu Evropy zpět z područí Němců, kteří ji obsadili jako první. Spojenečtí vojáci odpluli do Francie na začátku června a po dobu jednoho týdne se vydávala povolení jen pro vojenské lety, takže my nikam nelétali. V Británii jsou piloti Pomocných leteckých sborů civilisté, asi jako pilotky WASP u nás doma. Druhý týden v červnu jsme si tedy užili klidu. Jenže pak došlo na létající bomby.

Bože, nedokážu ani popsat, jak létající bomby nenávidím.

Němci jim říkají V-1. V jako *Vergeltungswaffe*, odvetná zbraň. Dalo mi dost práce si ten termín zapamatovat, protože mě vždycky

jako první napadne, že to V znamená vendeta. Vendeta I. Jediným účelem těchto bomb je vyděsit lidi k smrti. Nicméně na oko se všichni tváří statečně, v tom jsou Angličané vážně dobří, to se jim musí nechat. Lidé se ty bomby snaží zlehčovat tím, že jim dávají přihlouplá jména. *Svinka* – to zní, jako by to pojmenování vymysleli předškoláci. *Bzučící bomby*, tak jim mohou říkat starší děti. Dopravní piloti jim přezdívali *bezpilotní letouny*, což může znít jednoduše a technicky, ale mně z toho běhá mráz po zádech. Letadlo letící naslepo, žádný kokpit, žádná okénka, žádná možnost jiného než sebezničujícího přistání. Jak můžete vyhrát leteckou válku proti letadlu, které nepotřebuje pilota? Proti letadlu, ze kterého se stane bomba? Naše letadla, myslím ta britská a americká, se kterými u ATA den co den létám, nemají ani vysílačky, natož zbraně. Nemáme žádnou šanci. Celia Foresterová neměla žádnou šanci.

Její pohřeb vedl místní pastor, vikář, jak se jim tady říká, který se s ní nikdy nesetkal. Nazval ji „oddanou pilotkou“.

To přeci *vůbec nic* neznamená. *Všichni* jsme oddaní. Ale abych řekla pravdu, nikdo z nás by nejspíš nepřišel na nic lepšího. Celia byla tak tichá. Do Hamble ji převeleli teprve v květnu, zhruba ve stejnou dobu a ze stejného důvodu jako mě. Aby přepravovala letadla určená pro invazi. Téměř *s nikým* se nebavila. Nebyla to její vina. Měla snoubence u pyrotechniků, kterého o Vánocích zabili. Být nováčkem je dost zlé, i když člověk nemusí truchlit pro svou lásku. Celia tady nebyla příliš šťastná.

Jestli jsem tu šťastná já?

Nejspíš ano. Mám ráda svou práci. *Tolik* jsem si přála sem odjet – ani se mi nechce věřit, že mi v prosinci dali diplom. Skoro jako když Laura Ingalls-Wilderová odešla v patnácti ze školy, aby se mohla stát učitelkou! A teď jsem tady, poprvé v životě v Anglii, nedaleko od místa, kde se narodil táta, a navíc opravdu pomáhám. Jsem *užitečná*. I kdybych neměla strejdu Rogera, který má tak vysoké postavení u královských inženýrů a který mi to celé výrazně usnadnil, našla bych nějaký způsob, jak se sem dostat.

A oproti Celii mám štěstí i v jiných věcech. Nejenom v tom, že jsem pořád ještě naživu, ale i v tom, že jsem se téměř ihned po svém příjezdu seznámila s Nickem a že jsem měla tolik zkušeností s létáním.

Přečetla jsem si ten poslední odstavec a zní tak vesele a nafoukaně a vůbec tak nějak strašně hloupě. Pravdou ale je, že si musím zas a znovu připomínat, že tohle chci dělat, protože už jsem strašně unavená. Všichni jsme hrozně nevyspalí. A nejenom kvůli tomu, že tak tvrdě pracujeme. Můžou za to i ty hrozné létající bomby.

Naše únava už se začíná projevovat. Je toho na nás moc, řekla bych. Nakonec to dopadlo tak, že Maddie a mě pozvali Celiini rodiče po obřadu na oběd, protože Maddie pořád ještě tiše plakala do kapesníku a ne a ne se zvednout z naší lavice, i když všichni ostatní už odešli, a já tam zůstala s ní a taky trochu popotahovala. Foresterovi byli zajisté dojatí, že na tom krátkém, ponurém obřadu za jejich dceru někdo projevil tolik ryzích emocí, když nikdo další z přítomných ji vlastně skoro ani neznal.

Jenže ve skutečnosti ani jedna z nás neplakala pro Celii. Maddie se mi cestou zpátky ve vlaku přiznala. „Moje nejlepší kamarádka padla v akci, v nepřátelský akci, jak se to vždycky píše v nekrolozích, přesně před osmi měsíci. Ani neměla žádnéj pohřeb.“

„*Můj bože*,“ vydechla jsem. Nedokážu si tak úplně přesně představit, jaké to musí být, když vám nejlepší kamarádku zabije bomba nebo střelba. Tak jsem dodala: „To od tebe bylo odvážný, žes na ten pohřeb dneska šla!“

„Při tom obědě u Foresterových jsem si připadala jako *krysa*,“ odvětila Maddie. „Bylo to tak nízký a odporný. Že to jídlo platili a já se snažila vymyslet *cokoli* jinýho, co bych mohla o Celii říct, než že to byla milá holka, ale nikdy se s nikým nebavila.“

„Já vím. Taky mi to tak přišlo. Koukni, Maddie, obě jsme krysy. A já byla ještě sobečtější než ty. Celej den jsem myslela jenom na to zatracený hlášení o nehodě, co musím napsat. Celia v tempestu ještě nikdy neletěla a měly jsme dohromady jenom jeden manuál

a ona si ho s sebou odmítla vzít. A vsadím se, že dokud se ta nehoda nevyšetří, žádná holka už se v tempestu neproletí. A pokud už nás v nich vůbec nenechají létat, bude to stejně tak MOJE CHYBA jako Celiina.“

„Však oni nás v nich létat nechají,“ poznamenala Maddie pohřebně. „Znáš to, zoufalý časy a tak.“

Nejspíš má pravdu. Bojovní piloti potřebují všechny dostupné tempesty. Jsou to ta nejlepší letadla, která máme k dispozici k sestřelování létajících bomb.

Když jsme se s Maddie vrátily na letiště Hamble, Felicyta už na nás čekala. Seděla v rohu veličiho střediska, kde přichystala skromnou pohřební hostinu. Nechala na ták nakrájet toustový chleba na malé čtverečky, každý s trochou margarínu a docela miniaturní kapičkou jahodové marmelády. Jednoduché, ale vkusné.

„Nic moc, jako obvykle,“ přivítala nás a pokusila se o úsměv. „Tady jsou šálky na čaj. Bylo to strašný?“

Přikývla jsem a Maddie se ušklíbla.

„Celiina matka nám řekla, ať si rozdělíme věci z její skříňky,“ řekla jsem. „Paní Foresterová nechce nic z toho zpátky.“

Teď jsme se ušklíbly všechny.

„Někdo to musí udělat,“ pokračovala jsem. Maddie nám začala nalévat čaj a Felicyta se zlehka dotkla mého ramene, jako by mi chtěla ukázat nějakou podporu, ale trochu se styděla ji projevit. Věnovala mi takový zvláštní upjatý úsměv a řekla: „Postarám se o Celiinu skříňku. Ty musíš o tý nehodě napsat hlášení, Rosie?“

„No jo, hlášení o nehodě mám napsat já. To mám ale štěstí.“

„Přinesla jsem ti tyhle papíry,“ Felicyta poklepala na kartonovou složku ležící na starém ubruse přehozeném přes stůl. „Zpráva od mechanika, kterej po nehodě prohlížel její letadlo. Dal mi ji dneska ráno, když jsem tam letěla. Než se pustíš do toho hlášení, měla by sis ji přečíst.“

„Je to tajný?“

Musela jsem se zeptat. Dnes je toho důvěrného tolik.

„Ne, není to tajný, ale...“ Felicyta se zhluboka nadechla. „... tys viděla, jak se Celia zřítíla. Říkala jsi, že myslíš, že jí nefungovala křídélka. A v té zprávě se dočteš proč. Celia narazila do létající bomby.“

A jak si tu teď s tímhle zápisníkem sedím, nevím, jestli vyšetřovací komisi prozradit, k jakému závěru ten mechanik dospěl, protože přesně něco takového by mohli použít jako výmluvu, aby dívkám zakázali létání v tempestech, ačkoli bych se vsadila, že každý muž by udělal totéž, kdyby k tomu dostal šanci.

Felicyta nežertovala. Ten mechanik si myslel, že Celia narazila do létající bomby V-1. A že do ní „nenarazila“ jen tak náhodou. Myslel si, že to udělala úmyslně. Že se ji pokusila poslat k zemi.

Bože, to je šílené.

Když mi to Felicyta nad těmi smutnými čtverečky vzpomínkového toustu pověděla, naštvalo mě to. U ATA se takhle hrdinsky neumírá. Naši piloti umírají *týden co týden* kvůli nějaké poruše nebo kvůli špatnému počasí nebo kvůli tomu, že musejí přistávat na rozbitých ranvejích. Jako třeba při té strašné nehodě, kdy přistávající letadlo uklouzlo na rozbahněném povrchu a převrátilo se, a když se záchranářům podařilo k tomu ubohému pilotovi dostat, byl už *utopený*, uvězněný hlavou vzhůru v kokpitu plném vody. STRAŠNÉ, ale ne hrdinské. Nikdy jsem neslyšela o žádném pilotovi ATA, který by byl sestřelen nepřátelskou zbraní. My nebojujeme. Prostor pro bomby máme prázdný. Když zemřeme, nevysloužíme si ani medaile udělované posmrtně. Topíme se v bahně, ztrácíme se na moři, selhává nám motor po vzletnutí.

Takže jsem Felicytě nejdřív nevěřila. Zdála se tou zprávou od mechanika dost přesvědčená, ale já měla pocit, že se jen snaží udělat z Celiiny nehody hrdinskou smrt, ačkoli šlo jen o další poruchu letadla.

„Pozemní protiletadlový zbraně jsou na sestřelování létajících bomb dobré,“ pokračovala Felicyta. „Ale královský letky tempestů sundají stejný množství létajících bomb, kolik jich sestřelí dělostřelectvo ze země. A Celia letěla v tempestu...“

„Vždyť neměla žádnou zbraň,“ opáčila jsem. „Nebyla vůbec ozbrojená.“ Prokrista, vždyť neměla ani vysílačku. Nemohla během přistávání nikomu ohlásit, co se děje.

„K tomu žádný zbraně nepotřebuješ,“ nenechala se odbýt Felicyta. Zajiskřilo jí v očích. „Ten mechanik říkal, že když člověk letí dost rychle, může létající bombu vychýlit špičkou křídla.“

Naklonily jsme se hlavami k sobě nad maličké ozdobené čtverečky toustového chleba a začaly si špitat jako nějácí spiklenci.

„Slyšela jsem, jak si o tom mezi sebou kluci povídají,“ přiznala Maddie. „Říkají tomu rozplácnout svinku.“

„Polsky to nazýváme *taran*, vzdušnej náraz. Jeden polskej pilot takhle sundal německý letadlo nad Varšavou už první den války! Dělají to i sovětští piloti, v ruštině se tomu říká stejně. *Taran*. Je to nejlepší způsob, jak ve vzduchu sundat bezpilotní letadlo,“ šeptala Felicyta. „Ještě než dorazí k cíli a je nad mořem nebo volnou krajinou, ne nad Londýnem nebo Southamptonem. Takhle to dělá královská letka s tempesty.“

„Oni jsou ale ozbrojení!“ namítl jsem.

„K *taranu* zbraně nepotřebuješ,“ trvala na svém Felicyta. „Ťuknout do jinýho letadla můžeš i bez nich.“

„Má pravdu,“ hlesla Maddie. „Když se kluci od nás dostanou za létající bombu a sestřelí ji, musí proletět následnou explozí. A to není žádná legrace. Když do ní ale štouchnou špičkou křídla, dokud ještě není nad Londýnem, prostě jenom spadne do nějakýho pole a je klid.“

Nechtělo se mi věřit, že by se Celia mohla o něco takového pokusit během svého prvního letu tempestem. Ale jak jsme všechny neustále opakovaly, vlastně jsme ji neznaly.

„Ty bys to udělala, Maddie?“ zeptala jsem se.

Ona pomalu zavrtěla hlavou. Vypadalo to spíš jako takové *Nejsem si jistá* než rozhodné *ne*. Maddie je velice opatrná pilotka a nejspíš má nalétáno víc hodin než my všechny dohromady. Jako jediná z nás má hodnost prvního důstojníka. Ale v té chvíli jsem si uvědomila, že vlastně ani ji ve skutečnosti neznám.

„Felicita by to udělala,“ vyhnula se Maddie odpovědi. „Nebo ne, Fliss? Všimneš si na obloze před sebou létající bomby a sedíš v tempestu. Otočila by ses o sto osmdesát stupňů a letěla rychle opačným směrem? Nebo by ses ji pokusila sundat?“

„Ty víš, co bych udělala,“ odpověděla Felicita s přimhouřenýma očima. „Copak nevěříš, že žena dokáže provést *taran* stejně dobře jako muž? Ty víš, co bych udělala, Maddie Brodattová. Ale já ještě ve vzduchu žádnou létající bombu nepotkala. Ty snad ano?“

„Ano,“ špitla Maddie.

Málem nám s Felicitou vypadly oči z důlků, jak jsme na ni zíraly. Jsem si jistá, že mi spadla čelist.

„V červnu. Týden po tom, co je nasadili. Doručovala jsem zrovna spitfire a zahlídla jsem ji letět mým směrem jenom o pár set metrů níž. Myslela jsem, že je to jenom nějaký další letadlo. Vypadala tak. Jenomže když jsem trochu zakymácela letadlem, vůbec se nevychýlila z kurzu. Pak proletěla pode mnou, jen kousíček ode mě, a já si uvědomila, že to je svinka. Nejsou moc veliký. Vypadají jako přišery bez očí, prostě jen bomby na křídlech.“

Bez pilotů, pomyslela jsem si. Fuj. „A bála ses?“

„Ani ne. Znáš takový to, jak člověku dojde, že něco bylo jenom o fous, vždycky až později? Stalo se to před tím, než jsem zaslechla, že by se je někdo pokusil vychýlit dolů. A beztak jsem neměla žádnou naději ji chytit. Tou dobou, kdy mi došlo, co jsem to vlastně potkala, z ní zbyla už jenom tečka v dále letící na Londýn. Neviděla jsem, kam dopadla.“

Ani já ještě neviděla žádnou dopadnout, ale slyšela jsem je. Jejich výbuch je slyšet na PADESÁT KILOMETRŮ daleko. Southampton nebombardují tak neúnavně jako třeba Londýn nebo Kent, přesto na nás ty odporné věci padají dost často na to, aby mě ten zvuk děsil. Jako když po poli jezdí velký kombajn John Deere. *Klapy klapy klap*. Pak vyprší nastavený čas, jejich motor se zastaví a pár vteřin je ticho, zatímco bomba padá dolů. A potom se ozve výbuch.

Nerada to přiznávám, ale létající bomby mi nahánějí takovou hrůzu, že kdybych o nich věděla s předstihem, nejela bych sem. Ani

potom, co mi strejda Roger v zákulisí horko těžko vyřídil všechny papíry.

Dál ten mechanik psal, že podle něj si Celia křídlo poškodila během jiné nehody, jiné než při té havárii: „... možný důsledek nárazu do jiného letadla.“ Konkrétně o létající bombě se nezmiňoval. Ale vyplývalo z toho, že na ni myslel.

Při vzpomínce na tu nehodu jsem se znovu celá rozklepala. Zaskočila mě. Poznala jsem, že je něco špatně, to samozřejmě ano, ale nikdy bych nečekala, že Celia tak blízko u země úplně ztratí kontrolu nad letadlem. Seběhlo se to tak naráz. Čekala jsem na ni, abychom se mohly do Hamble vrátit společně.

Chtěla jsem si o tom promluvit s Nickem. Nechal mi vzkaz, bylo od něj hezké, že si o mě dělal starosti, že musím Celii na pohřeb. Sice už bylo po deváté, ale venku ještě bylo světlo. V létě tady mají dvě hodiny světla navíc. Říkají tomu dvojité letní čas. Vyrazila jsem tedy dolů do vesnice k telefonu a doufala, že Nick není někde na nějaké misi. A že mi jeho domácí nevynadá za to, že volám tak pozdě.

Ta válka je hrozná. Je tady o tolik horší než doma ve Státech. Každých pár týdnů tu někomu zabijí bratra nebo matku nebo dalšího kamaráda. A už teď mám plné zuby těch nedostatků, nikdy žádné máslo, nikdy žádný spánek. Na kombinaci tak tvrdé práce s neustálým strachem a s tím, že všechno obecně je dost *na nic*, jsem nebyla připravená. Jak jsem se na to ale vlastně měla vůbec připravit? Oni v tom žijí už pět let. Zatímco já se koupala v jezeře, hrála školní ligu dívčího basketbalu, stavěla stromové domky pro Karla a Kurta jako hodná velká sestra a pomáhala tátovi s postříkem polí a mámě s přípravou jablečného pyré, Maddie celou tu dobu přepravovala bojová letadla. A když před osmi měsíci zemřela při bombovém útoku nebo něčem jiném její kamarádka, já nejspíš zrovna seděla na hodině tvůrčího psaní pana Wagnera a přemýšlela nad rytmickými schématy.

Je tak zvláštní tady konečně být, tak jiné, než jsem čekala.

Nakonec jsem to hlášení o nehodě přece jen sepsala ve verších. (Zřejmě jsem se snažila samu sebe nějak přinutit, abych tu zatra-

cenou věc vytvořila.) Škoda že jsem tu báseň nenapsala o trochu dřív. Bylo by hezké přečíst ji na Celiině pohřbu. Rozhodla jsem se, že pošlu kopii jejím rodičům.

PRO CELII FORESTEROVOU (napsala Rose Justiceová)

Odvážnou dívku
bouře pozřela.
K boji se zkázou
křídla jí stačila.

Chaos a život
společně letí
křídlo na křídlo
jako dvě děti.

Triumf je na dotek
křídla se srazí.
Pilotka tempestu
marně se však snaží.

Když jsem teď konečně pilotkou v ATA, přála bych si být bojovou pilotkou.